

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 13812862
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

14 Ekim 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN EVRİM RIZVANOĞLU'NUN
TBMM 7/28303 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

7/28303
GK 165

SORULAR

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre Türkiye, 2024 yılı boyunca da Avrupa Birliği (AB27) ülkelerinin en fazla atık gönderdiği ülke olmuştur. AB ülkeleri tarafından ihraç edilen 35,7 milyon ton atığın yaklaşık üçte biri, yani 12,3 milyon tonu Türkiye'ye yönlendirilmiş; böylece ülkemiz 2021, 2022 ve 2023 yıllarının ardından 2024'te de üst üste dördüncü kez Avrupa'nın en büyük atık ithalatçısı konumunu sürdürmüştür.

Resmî açıklamalarda, bu atıkların sanayide hammadde ihtiyacını karşılamak amacıyla ithal edildiği ifade edilmiştir. Ancak özellikle plastik atıklar söz konusu olduğunda, bu açıklamalar ciddi soru işaretlerini ortadan kaldırmaya yetmemektedir. Türkiye'ye gönderilen bu atıkların ne kadarının gerçekten geri dönüştürüldüğü, üretime entegre edildiği ya da çevreye zarar vermeden bertaraf edildiği konusunda kamuoyuna açık, denetlenebilir ve bilimsel verilere dayanan net bir çerçeve bulunmamaktadır.

Üstelik kamuoyuna yansıyan pek çok örnek, bu atıkların önemli bir kısmının ne üretime ne geri dönüşüme kazandırılmadığını göstermektedir. Geri dönüştürülemeyen plastiklerin yakıldığı, çimento fabrikalarına yakıt olarak gönderildiği ya da doğaya terk edildiği yönündeki iddialar kamuoyunda ciddi endişelere yol açmaktadır. Özellikle geri dönüşüm tesislerine yakın alanlarda art arda yaşanan yangınlar, "değerlendirilemeyen çöp niteliğindeki atıklardan bu yöntemle kurtulmaya çalışıldığı" yönünde şüpheleri güçlendirmektedir.

Bu durum, Türkiye'nin geri dönüşüm politikalarının etkinliğini ve plastik atık ithalatına dayalı mevcut sistemi yeniden değerlendirmesi gerektiğini göstermektedir. Atıkların ekonomik değerinden söz edilse de çevresel etkiler, sağlık riskleri ve uzun vadeli maliyetler henüz bütünlüklü şekilde ortaya konulmuş değildir. Özellikle ithal atıkların işleme süreçlerine dair denetimlerin şeffaflığı ve bu süreçlerin çevreye etkilerine dair kamusal bilgilendirme ihtiyacı giderek artmaktadır.

Uluslararası düzeyde de bu alanda daha sıkı kurallar gündeme gelmektedir. Avrupa Birliği'nin 2024 yılında yayımlandığı Atık Sevkiyatı Tüzüğü ile birlikte, plastik atık ihracatında alıcı ülkelerin geri dönüşüm kapasitesi, çevre mevzuatına uygunluğu ve atık yönetim sisteminin yeterliliği gibi kriterler esas alınacaktır. Bu kapsamda Türkiye'nin plastik atık ithalatına ilişkin politikalarını güncellemesi önem arz etmektedir.

Bu bağlamda;

- 1)2021-2024 yılları arasında Türkiye'nin Avrupa Birliği ülkelerinden ithal ettiği plastik atık miktarı yıllık bazda ne kadardır? 2025 yılı ilk çeyreğine ilişkin rakamlar nedir?
- 2)Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının ithal edilen plastik atıkların taşınması, saklanması ve bertaraf edilmesi süreçleriyle ilgili denetleme mekanizmaları nelerdir?
- 3)Plastik atık ithalatında hangi ülkeler Türkiye'ye en çok gönderim yapan kaynak ülkeler arasında yer almaktadır?
- 4)İthal edilen plastik atıkların ne kadarı geri dönüştürülmüş ne kadarı yakma, gömme veya başka yollarla bertaraf edilmiştir?
- 5)Geri dönüşüm süreçlerinde ortaya çıkan ikincil atıklar hangi yöntemlerle bertaraf edilmektedir? Bu süreçlerin çevreye etkisi ve denetim sonuçları kamuoyuyla paylaşılakta mıdır?

6)Yakma ve çimento fabrikalarına gönderim yoluyla bertaraf edilen plastik atıkların çevreye saldığı başlıca tehlikeli kimyasal bileşikler (örneğin dioksin, furan, PCB) nelerdir? Bu salımlar için hangi sıklıkta ölçüm ve kontrol yapılmaktadır?

7)Türkiye'deki geri dönüşüm tesislerine yakın alanlarda meydana gelen yangınların sayısı ve nedenleri hakkında Bakanlığınızın 2021-2024 yılları arasındaki değerdendirmesi nedir? Bu yangınların atık bertarafı amacıyla kasıtlı çıkarıldığına dair herhangi bir inceleme yapılmış mıdır?

8)Plastik atık ithal eden firmaların denetim sıklığı nedir? Bu firmalar için yapılan denetimlerin sonuçları ve uygulanan cezai yaptırımlar nelerdir?

9)Plastik atık ithalatı sonucunda elde edilen ekonomik kazanç ne kadardır? Bu gelirin ne kadarı çevre politikalarına veya geri dönüşüm altyapısının güçlendirilmesine yönlendirilmektedir?

10)Avrupa Birliği'nin 30 Nisan 2024 tarihinde yayımladığı Atık Sevkiyatı Tüzüğü kapsamında, atık ithalatçısı ülkelerin çevre mevzuatı, geri dönüşüm kapasitesi ve yerli atık sistemleri dikkate alınarak ithalatlara sınırlama getirileceğı belirtilmiştir. Bu çerçevede Türkiye, söz konusu düzenlemenin 2026 ve 2027'de yürürlüğe girmesiyle birlikte, atık ithalatı ve geri dönüşüm politikalarını yeniden düzenlemeyi planlamakta mıdır? Bakanlığınız Türkiye'nin bu kriterlere uyum sağlayıp sağlayamayacağına ilişkin bir değerdendirme yürütmüş müdür?

11)Türkiye'nin "sıfır atık" hedefine ulaşmasına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim /Değişikliği Bakanlığının plastik atık ithalatını kademeli olarak sonlandırma ve kaynağında ayrıştırılan geri dönüşümü teşvik etme konusundaki çalışmaları nelerdir? Bu kapsamda Türkiye Çevre Ajansı ile ne tür bir iş birliği yapılmaktadır?

CEVAPLAR

2872 sayılı Çevre mevzuatı kapsamında ithalata tabi olan atıkların, Türkiye sınırlarına girmeden önce ilgili gümrük noktalarındaki kontrol ve incelemeler ile ülke sınırları içerisine girdikten sonraki taşıma ve geri kazanım faaliyetlerine ilişkin denetim ve incelemeler Bakanlığımız ve İl Müdürlüklerimiz tarafından yapılmaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan mer'î mevzuat hükümleri uyarınca, gerek geri kazanım yapılması amacıyla verilen ithalat izni kapsamında ülkeye girişine izin verilen atıkların gerekse de ülke içindeki diğer atıkların toplanması, taşınması ve geri kazanımı ile prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların işlenmesine kadar olan tüm atık yönetimine ilişkin süreçte; söz konusu atık işleme tesisleri, atıkların Türkiye gümrük bölgesine gireceğı ihtisas (sınır) gümrük kontrol noktalarında incelemeler başta olmak üzere Bakanlığımız ve 81 İl Müdürlüğümüzde görevli denetim elemanları tarafından ani, şikâyet veya planlı denetim programları kapsamında sürekli denetlenmekte ve izlenmektedir. Ayrıca liman gümrük sahasından giren plastik atıklar, Bakanlığımız Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN) / Mobil Araç Takip Sistemi (MoTAT) sistemi ile tesise kadar takip edilmektedir.

Yapılan kontrol ve incelemeler neticesinde; ithalatı uygun bulunmayan atıklara onay verilmemekte olup kota aşımı yaptığı, mevzuata aykırı bir şekilde geri kazanım faaliyeti gerçekleştirdiğı veya uygunsuz olarak atık döktüğü tespit edilen tüm gerçek veya tüzel kişiliğı haiz tesislere ve şahıslara Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanmakta, Geçici Faaliyet Belgesi / Çevre İzin ve Lisans Belgesi ve bu belgeye esas olarak ithalat yapmasına izin verilen Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi iptali yapılarak faaliyetten men kararı verilmekte ve ithalata uygun olmadığı tespit edilen atıklara ilişkin "Mahrece İade Kararı" alınarak ilgili ülkeye geri gönderilmesi sağlanmaktadır.

Bununla beraber, çevreyi kirlettiğı tespit edilen işletmeler / kişiler hakkında Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda bulunulmaktadır. Ayrıca 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 3. maddesinin (g) bendinde yer alan 'Kirleten Öder' prensibi çerçevesinde, kirliliğı sebebiyet

verenler tarafından atıkların kaldırılarak Bakanlığımızca lisanslandırılmış tesislerde mevzuata uygun olarak işlenmesi ve atık dökülen bölgenin temizlettirilerek doğal haline getirilmesi sağlanmaktadır.

Atık yakan 37 tesise ait 44 baca Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri (SEÖS) ile Bakanlığımızca izlenmektedir. SEÖS ile izlenen kirletici parametreler CO, NO_x, SO₂, TOC, HF, HCl parametreleridir. Plastik atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı plastik atık ithalatı yasaktır. Ayrıca geri dönüşüm tesislerinin proses verimleri bakiye atık yönetim planları ve gerçekleşme raporları ile takip edilmekte olup, geri dönüşüm prosesinden çıkan bakiye atıklar geri kazanım amaçlı başka bir geri dönüşüm tesisine veya bertaraf için lisanslı tesislere gönderilmektedir.